

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 9. novembra 2010*

V zadevi C-137/08,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Budapesti II. és III. kerületi bíróság (Madžarska) z odločbo z dne 27. marca 2008, ki je prispela na Sodišče 7. aprila 2008, v postopku

VB Pénzügyi Lízing Zrt.

proti

Ferencu Schneiderju,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts in J.-C. Bonichot, predsedniki senatov, R. Silva de Lapuerta (poročevalka), sodnica, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lohmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, sodniki, in P. Lindh, sodnica,

* Jezik postopka: madžarščina.

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za madžarsko vlado J. Fazekas, R. Somssich, K. Borvölgyi, in M. Fehér, zastopniki,
- za Irsko D. J. O'Hagan, zastopnik, skupaj z A.M. Collinsom, SC,
- za špansko vlado J. López-Medel Báscones, zastopnik,
- za nizozemsko vlado C. M. Wissels, zastopnica,
- za vlado Združenega kraljestva S. Ossowski in L. Seeboruth, zastopnika, in T. de la Mare, barrister,

– za Evropsko komisijo B. D. Simon in W. Wils, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 6. julija 2010

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL L 95, str. 29; v nadaljevanju: Direktiva).
- ² Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo VB Pénzügyi Lízing Zrt. (v nadaljevanju: VB Pénzügyi Lízing) in F. Schneiderjem zaradi predloga za izdajo plačilnega naloga.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 23 Statuta Sodišča Evropske unije določa:

„V zadevah iz člena 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije mora sodišče države članice, ki prekine svoj postopek in predloži zadevo Sodišču, o svoji odločitvi uradno obvestiti Sodišče. Sodni tajnik Sodišča o tej odločitvi nato obvesti zadevne stranke, države članice in Komisijo, ter institucijo, organ, urad ali agencijo Unije, ki je sprejela akt, katerega veljavnost ali razlaga je predmet spora.

V dveh mesecih od tega uradnega obvestila smejo stranke, države članice, Komisija in, kjer je to primerno, institucija, organ, urad ali agencija Unije, ki je sprejela akt, katerega veljavnost ali razlaga je predmet spora, predložiti Sodišču navedbe o zadevi ali pisne izjave.

[...]“.

- 4 Namen Direktive je v skladu z njenim členom 1(1) „približati zakone in druge predpise držav članic o nedovoljenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom“.

5 Člen 3(1) in (2) Direktive določa:

„1. Pogodbeni pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

2. Pogodbeni pogoji [se] šteje za pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, če je bil sestavljen vnaprej in potrošnik zato ni mogel vplivati na vsebino določbe, zlasti v okviru vnaprej oblikovane tipske pogodbe.

[...]“

6 Člen 3(3) Direktive se sklicuje na prilogo k tej direktivi, ki vsebuje „okvirni in nedokončani seznam pogojev, ki lahko štejejo za nedovoljene“. V točki 1 te priloge so navedeni „[p]ogoji, katerih cilj ali učinek je:

[...]

(q) izključitev ali omejitev potrošnikove pravice do sprožitve pravnega postopka ali drugega pravnega sredstva [...]“.

7 Člen 6(1) Direktive določa:

„Države članice določijo, da nedovoljeni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih pogojev.“

8 Člen 7(1) in (2) Direktive določa:

„1. Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.

2. Sredstva, navedena v odstavku 1, vključujejo predpise, na podlagi katerih lahko osebe ali organizacije, ki imajo po nacionalnem pravu pravni interes pri zaščiti potrošnikov, ukrepajo v skladu z zadevnim nacionalnim pravom na sodiščih ali pri pristojnih upravnih organih, da odločijo, ali so pogodbeni pogoji, sestavljeni za splošno rabo, nedovoljeni, tako da lahko uporabijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe takih pogojev.“

Nacionalno pravo

- 9 V času dejanskega stanja iz postopka v glavni stvari sta veljala civilni zakonik v različici, ki izhaja iz zakona št. III iz leta 2006, in uredba vlade št. 18/1999 o pogojih, ki jih je v potrošniških pogodbah treba šteti za nedovoljene.
- 10 V skladu s členom 209/A(2) civilnega zakonika so nedovoljene klavzule potrošniške pogodbe, ki so bile bodisi določene kot splošni pogoji pogodbe bodisi jih je stranka, ki je sklenila pogodbo s potrošnikom, enostransko in brez posamičnega dogovora določila vnaprej, nične.
- 11 V uredbi vlade št. 18/1999 so pogodbene klavzule razvrščene v dve kategoriji. V prvi so pogodbene klavzule, katerih uporaba je v potrošniških pogodbah prepovedana in so zato *ipso iure* nične. Druga pa vsebuje klavzule, ki se štejejo za nedovoljene, dokler ni podan nasprotni dokaz, pri čemer lahko to domnevo izpodbija avtor take klavzule.
- 12 Člen 155/A(2) zakona o civilnem postopku določa:

„Sodišče s sklepom odloči o predložitvi vprašanja za predhodno odločanje Sodišču Evropskih skupnosti in hkrati prekine postopek. Sodišče v sklepu navede vprašanje, predloženo Sodišču zaradi izdaje predhodne odločbe, ter dejansko stanje in upoštevno

madžarsko zakonodajo, kolikor je to nujno za odgovor Sodišča na postavljeno vprašanje. Sodišče o sklepu uradno obvesti Sodišče in ga hkrati v vednost pošlje ministru za pravosodje.“

- ¹³ V skladu z odstavkom 1 člena 164 navedenega zakona mora dejstva, ki so potrebna za odločanje o sporu, praviloma dokazati stranka, ki ima interes, da jih sodišče sprejme kot dokazana. V skladu z odstavkom 2 istega člena lahko sodišče, če tako določa zakon, odredi izvedbo dokazov po uradni dolžnosti.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- ¹⁴ Stranki iz postopka v glavni stvari sta 14. aprila 2006 sklenili posojilno pogodbo za financiranje nakupa avtomobila.
- ¹⁵ Ko F. Schneider ni več izpolnjeval pogodbenih obveznosti, je družba VB Pénzügyi Lízing odstopila od te posojilne pogodbe in pri predložitvenem sodišču zahtevala plačilo terjatve v višini 317.404 HUF skupaj z obrestmi na neplačani znesek in stroškov.
- ¹⁶ Družba VB Pénzügyi Lízing predloga za izdajo plačilnega naloga ni vložila pri sodišču, pristojnem za okraj, v katerem ima F. Schneider stalno prebivališče, ampak se je oprla na klavzulo o pristojnosti sodišča, vključeno v navedeno posojilno pogodbo, ki določa, da je za morebiten spor med strankama pristojno predložitveno sodišče.

- 17 Predlagan plačilni nalog je bil izdan v okviru nekontradiktornega postopka, v katerem zadevnemu sodišču ni treba razpisati obravnave ali zaslišati nasprotne stranke. Ob izdaji tega plačilnega naloga predložitveno sodišče ni obravnavalo svoje krajevne pristojnosti niti klavzule o pristojnosti sodišča iz posojilne pogodbe.
- 18 F. Schneider je pred predložitvenim sodiščem zoper ta plačilni nalog vložil ugovor, ne da bi ga obrazložil. Zaradi ugovora je postopek postal kontradiktoren, tako da je naprej potekal v skladu s splošnimi določbami civilnega postopka.
- 19 Navedeno sodišče je ugotovilo, da F. Schneider nima stalnega prebivališča na območju tega sodišča, pravila civilnega postopka pa določajo, da je za spor, kot je ta, ki mu je bil predložen, krajevno pristojno sodišče, na območju katerega je stalno prebivališče tožene stranke.
- 20 V teh okoliščinah je Budapesti II. és III. kerületi bíróság prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali se za varstvo, zagotovljeno potrošnikom z Direktivo [...], zahteva, da nacionalno sodišče – ne glede na to, ali gre za kontradiktorni ali nekontradiktorni postopek – v okviru preizkusa svoje pristojnosti po uradni dolžnosti presodi nedovoljenost pogodbene klavzule, čeprav to ni bilo izrecno predlagano?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, katera merila lahko nacionalno sodišče upošteva pri tem preizkusu, zlasti če pogodbeni klavzula kot pristojno sodišče ne določa sodišča, pristojnega za območje, na katerem je sedež prodajalca ali ponudnika, ampak drugo sodišče, ki se nahaja blizu tega sedeža?

3. Ali člen 23, prvi odstavek, [Statuta Sodišča] izključuje možnost, da nacionalno sodišče, ki poda predlog za sprejetje predhodne odločbe, o tem hkrati po uradni dolžnosti obvesti tudi ministrstvo za pravosodje svoje države članice?“

Postopek pred Sodiščem

- 21 Z odločbo predsednika Sodišča z dne 13. februarja 2009 je bil postopek do izdaje sodb z dne 4. junija 2009 v zadevi Pannon GSM (C-243/08, ZOdl., str. I-4713) prekinjen.

- 22 Po izdaji navedene sodb je predložitveno sodišče 2. julija 2009 Sodišču sporočilo, da meni, da odgovor Sodišča na prvo in drugo vprašanje, postavljeno v odločbi z dne 27. marca 2008, ni več potreben. Vendar pa je navedlo, da še vedno prosi za odgovor na tretje vprašanje.

- 23 Poleg tega se navedeno sodišče sprašuje o vlogi Sodišča pri zagotavljanju enotne uporabe ravni varstva pravic potrošnikov v vseh državah članicah, ki je predpisana z Direktivo. V zvezi s tem navaja, da iz točk 34 in 35 zgoraj navedene sodb Pannon GSM

izhaja, da posebne značilnosti sodnega postopka, ki med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom poteka na temelju nacionalnega prava, ne morejo biti dejavnik, ki bi lahko posegel v pravno varstvo, ki ga mora v skladu z določili Direktive imeti potrošnik. Iz teh točk naj bi zlasti izhajalo, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti proučiti nedovoljenost pogodbenega pogoja, če razpolaga s potrebnimi dejanskimi in pravnimi elementi.

24 Toda po mnenju predložitvenega sodišča pojasnila, ki jih je dalo Sodišče v upoštevni točkah zgoraj navedene sodbe Pannon GSM, ne omogočajo odgovora na vprašanje, ali lahko nacionalno sodišče prouči nedovoljenost pogodbenega pogoja po uradni dolžnosti le, če razpolaga s potrebnimi dejanskimi in pravnimi elementi, ali pa proučitev te nedovoljenosti po uradni dolžnosti pomeni tudi, da mora v okviru te proučitve nacionalno sodišče po uradni dolžnosti ugotoviti dejanske in pravne elemente, potrebne za to proučitev.

25 Glede na te preudarke je Budapesti II. és III. kerületi bíróság Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta dodatna vprašanja:

„1. Ali je Sodišče v skladu s členom [267 PDEU] pristojno tudi za razlago pojma ‚nedovoljeni pogodbeni pogoj‘ v smislu člena 3(1) Direktive [...] ter pogojev, naštetih v prilogi k tej direktivi?

2. Če je odgovor pritrdilen, ali se predlog za sprejetje predhodne odločbe, s katerim je zaprosena takšna razlaga, v interesu enotne uporabe ravni varstva pravic potrošnikov, ki jo zagotavlja Direktiva [...], v vseh državah članicah lahko nanaša na vprašanje, katere vidike sme oziroma mora upoštevati nacionalno sodišče, če

se splošna merila, določena v tej direktivi, uporabljajo za posebni individualni pogodbeni pogoj?

3. Ali lahko nacionalno sodišče, kadar opazi, da bi lahko šlo za nedovoljeni pogodbeni pogoj, po uradni dolžnosti ugotavlja pravne in dejanske elemente, potrebne za presojo nedovoljenosti, čeprav stranki tega nista predlagali, nacionalno procesno pravo pa omogoča takšen preizkus le na predlog strank?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Tretje prvotno postavljeno vprašanje

- ²⁶ Predložitveno sodišče s tem vprašanjem sprašuje, ali člen 23, prvi odstavek, Statuta Sodišča nasprotuje določbi nacionalnega prava, v skladu s katero mora sodišče, ki začne postopek predhodnega odločanja, hkrati po uradni dolžnosti o tem obvestiti ministra za pravosodje.

- ²⁷ V zvezi s tem je treba navesti, da člen 23, prvi odstavek, Statuta Sodišča, ki določa, da nacionalno sodišče, ki prekine svoj postopek in predloži zadevo Sodišču, o svoji odločitvi uradno obvesti Sodišče in da sodni tajnik Sodišča o tej odločitvi nato med drugim in glede na primer obvesti zadevne stranke, države članice in Komisijo ter

druge institucije, organe, urade ali agencije Unije, ne vsebuje nobene navedbe glede drugih ukrepov obveščanja, ki bi jih lahko sprejelo nacionalno sodišče v okviru svoje odločitve, da Sodišču predloži predlog za sprejetje predhodne odločbe.

- 28 Za odgovor na postavljeno vprašanje je treba poudariti, da ureditev, ki jo člen 267 PDEU določa za zagotovitev enotne razlage prava Unije v državah članicah, vzpostavlja neposredno sodelovanje med Sodiščem in nacionalnimi sodišči v okviru postopka, ki ne poteka na predlog strank (glej sodbe z dne 10. julija 1997 v zadevi *Palmisani*, C-261/95, Recueil, str. I-4025, točka 31; z dne 12. februarja 2008 v zadevi *Kempter*, C-2/06, ZOdl., str. I-411, točka 41, in z dne 16. decembra 2008 v zadevi *Cartesio*, C-210/06, ZOdl., str. I-9641, točka 90).
- 29 Predlog za sprejetje predhodne odločbe namreč temelji na izmenjavi mnenj med sodišči, katere začetek je v celoti odvisen od presoje nacionalnega sodišča glede pomembnosti in nujnosti tega predloga (glej zgoraj navedeni sodbi *Kempter*, točka 42, in *Cartesio*, točka 91).
- 30 Glede na ta načela, na katerih temelji postopek predhodnega odločanja, in postavljeno vprašanje, je treba ugotoviti, ali zadevna obveznost seznanitve lahko vpliva na pooblastila, ki jih imajo nacionalna sodišča na podlagi člena 267 PDEU.
- 31 V zvezi s tem je treba navesti, da obveznosti, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ni mogoče šteti za poseganje v mehanizem sodnega dialoga, uvedenega s členom 267 PDEU.

- 32 Obveznost, naložena nacionalnim sodiščem zadevne države članice, da ob pošiljanju predložitvene odločbe Sodišču o tem obvestijo ministra za pravosodje, namreč ni pogoj za tako predložitev. Tako ne more vplivati na pooblastilo navedenih sodišč, da vložijo predlog za sprejetje predhodne odločbe, niti posegati v prerogative, ki jih imajo na podlagi člena 267 PDEU.
- 33 Poleg tega ni razvidno, da bi morebitna kršitev te obveznosti seznanitve imela pravne posledice, ki bi lahko posegale v postopek iz člena 267 PDEU.
- 34 Dalje, kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 74 sklepnih predlogov, ni bila navedena nobena okoliščina, na podlagi katere bi bilo mogoče sklepati, da bi lahko zadevna obveznost seznanitve nacionalna sodišča zadevne države članice odvrčala od tega, da Sodišču predložijo predlog za sprejetje predhodne odločbe.
- 35 Zato je treba na tretje prvotno postavljeno vprašanje odgovoriti, da člen 23, prvi odstavek, Statuta Sodišča ne nasprotuje določbi nacionalnega prava, v skladu s katero mora sodišče, ki začne postopek predhodnega odločanja, hkrati po uradni dolžnosti o tem obvestiti ministra za pravosodje iz zadevne države članice.

Prvo in drugo dodatno postavljeno vprašanje

- 36 Predložitveno sodišče s tema vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, sprašuje, ali je treba člen 267 PDEU razlagati tako, da je Sodišče pristojno za razlago pojma „nedovoljeni pogodbeni pogoj“ iz člena 3(1) Direktive in priloge k Direktivi ter meril,

ki jih lahko uporabi ali mora uporabiti nacionalno sodišče pri proučitvi pogodbene klavzule glede na določbe Direktive.

- ³⁷ Za odgovor na navedeni vprašanji je treba spomniti, da je postopek, uveden s členom 234 ES, instrument sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, prek katerega prvo zagotavlja drugim razlago prava Skupnosti, ki jo potrebujejo za rešitev spora, ki ga obravnavajo (glej zlasti sodbi z dne 8. novembra 1990 v zadevi Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Recueil, str. I-4003, točka 18, in z dne 12. marca 1998 v zadevi Djabali, C-314/96, Recueil, str. I-1149, točka 17).
- ³⁸ V zvezi z določbami prava Unije, ki so lahko predmet sodbe Sodišča na podlagi člena 267 PDEU, je treba spomniti, da je Sodišče pristojno za razlago Pogodb in aktov, ki jih sprejmejo institucije, organi, uradi ali agencije Unije, brez kakršne koli izjeme (glej sodbi z dne 13. decembra 1989 v zadevi Grimaldi, C-322/88, Recueil, str. 4407, točka 8, in z dne 11. maja 2006 v zadevi Friesland Coberco Dairy Foods, C-11/05, ZOdl., str. I-4285, točki 35 in 36).
- ³⁹ V zvezi s predpisom prava Unije lahko tako nacionalno sodišče zaprosi Sodišče za razlago pojmov iz akta sekundarne zakonodaje, kot je pojem „nedovoljeni pogodbeni pogoj“ iz Direktive in priloge k njej.
- ⁴⁰ V zvezi s tem je Sodišče razsodilo, da člena 3(1) in 4(1) Direktive skupaj opredeljujeta splošna merila, ki omogočajo presojo nedovoljenosti pogodbenih pogojev, za katere se uporabljajo določbe Direktive (glej sodbo z dne 3. junija 2010 v zadevi Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, ZOdl., str. I-4785, točka 33 in navedena sodna praksa).

- 41 Poleg tega je bilo podobno vprašanje postavljeno v predlogu za sprejetje predhodne odločbe, na podlagi katerega je bila izdana zgoraj navedena sodba Pannon GSM, in sicer je v tej zadevi predložitevno sodišče prosilo Sodišče za napotke v zvezi z elementi, ki jih mora nacionalno sodišče upoštevati pri presoji morebitne nedovoljenosti pogodbenega pogoja.
- 42 V zvezi s tem je Sodišče v točkah od 37 do 39 navedene sodbe poudarilo, da člen 3 Direktive le abstraktno opredeljuje elemente, zaradi katerih je pogodbeni pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, nedovoljen, in da priloga, na katero napotuje člen 3(3) Direktive, vsebuje le okviren in neizčrpen seznam pogojev, ki so lahko razglašeni za nedovoljene ter da je treba v skladu s členom 4 Direktive nedovoljenost pogodbenega pogoja presoditi ob upoštevanju značilnosti blaga ali storitev, ki so predmet pogodbe, in s sklicevanjem na vse okoliščine v zvezi s sklenitvijo pogodbe, ki so takrat obstajale.
- 43 V teh okoliščinah je Sodišče v odgovoru na navedeno vprašanje pojasnilo, da je nacionalno sodišče pristojno za ugotovitev, ali pogodbeni pogoji izpolnjuje zahtevana merila, da ga je mogoče opredeliti kot „nedovoljenega“ v smislu člena 3(1) Direktive, in da mora pri tem upoštevati dejstvo, da je pogoji v pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in ponudnikom ali prodajalcem, ki je bil dodan, ne da bi se stranki o njem dogovorili posamično, in ki določa izključno pristojnost sodišča, na območju katerega ima ponudnik ali prodajalec sedež, mogoče šteti za nedovoljen (glej zgoraj navedeno sodbo Pannon GSM, točka 44).
- 44 Tako je treba na prvo in drugo dodatno postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 267 PDEU razlagati tako, da je Sodišče pristojno za razlago pojma „nedovoljeni pogodbeni pogoji“ iz člena 3(1) Direktive in priloge k Direktivi ter meril, ki jih lahko uporabi ali mora uporabiti nacionalno sodišče pri proučitvi pogodbene klavzule glede

na določbe Direktive, pri čemer je pristojno, da ob upoštevanju navedenih meril odloči o konkretni opredelitvi posebne pogodbene klavzule glede na okoliščine obravnavanega primera.

Tretje dodatno postavljeno vprašanje

- ⁴⁵ Predložitveno sodišče želi s tem vprašanjem, ki je oblikovano zelo splošno, izvedeti, katere obveznosti ima na podlagi določb Direktive, ko se sprašuje o morebitni nedovoljenosti pogodbene klavzule o izključni krajevni pristojnosti sodišča. Sprašuje zlasti, ali ima v takem položaju nacionalno sodišče obveznost, da po uradni dolžnosti opravi poizvedbe za ugotovitev dejanskih in pravnih elementov, potrebnih za preizkus obstoja take klavzule, če nacionalno pravo take poizvedbe dopušča le na predlog ene od strank.
- ⁴⁶ Za odgovor na postavljeno vprašanje je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso sistem varstva, ki ga uvaja Direktiva, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti, zaradi česar pristopi k pogoju, ki jih je predhodno določil prodajalec ali ponudnik, ne da bi lahko vplival na njihovo vsebino (glej sodbe z dne 27. junija 2000 v združenih zadevah *Océano Grupo Editorial in Salvat Editores*, od C-240/98 do C-244/98, Recueil, str. I-4941, točka 25; z dne 26. oktobra 2006 v zadevi *Mostaza Claro*, C-168/05, ZOdl., str. I-10421, točka 25, in z dne 6. oktobra 2009 v zadevi *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, ZOdl., str. I-9579, točka 29).

- 47 Sodišče je prav tako razsodilo, da glede na tak podrejeni položaj člen 6(1) Direktive določa, da nedovoljeni pogoj za potrošnike ni zavezujoč. Kot izhaja iz sodne prakse, gre za zavezujočo določbo, katere namen je formalno ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbnikov, določeno s pogodbo, zamenjati z dejanskim ravnotežjem, tako da se med njimi spet vzpostavi enakost (glej zgoraj navedeni sodbi Mostaza Claro, točka 36, in Asturcom Telecomunicaciones, točka 30).
- 48 Da bi se zagotovilo varstvo, ki je zahtevano z Direktivo, je Sodišče poudarilo, da je neenak položaj med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom mogoče izravnati samo s pozitivnim posredovanjem zunaj kroga pogodbenih strank (glej zgoraj navedene sodbe Océano Grupo Editorial in Salvat Editores, točka 27, Mostaza Claro, točka 26, ter Asturcom Telecomunicaciones, točka 31).
- 49 Tako mora nacionalno sodišče v okviru nalog, ki jih ima na podlagi določb Direktive, preveriti, ali pogodbeni klavzula, ki je predmet spora, ki mu je bilo predloženo, spada na področje uporabe Direktive. Če je tako, mora – če je treba, po uradni dolžnosti – presoditi to klavzulo glede na zahteve varstva potrošnikov, določene z Direktivo.
- 50 V zvezi s prvo fazo preizkusa, ki ga mora opraviti nacionalno sodišče, je iz člena 1 v povezavi s členom 3 Direktive razvidno, da ta velja za vsako klavzulo o izključni krajevni pristojnosti sodišča, ki je v pogodbi, sklenjeni med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, in o kateri se stranki nista dogovorili posamično.
- 51 Za zagotovitev učinkovitosti varstva potrošnikov, ki jo zahteva zakonodajalec Unije, mora torej nacionalno sodišče v vseh primerih in ne glede na pravila nacionalnega prava ugotoviti, ali je bila sporna klavzula predmet posamičnega dogovora med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.

52 V zvezi z drugo fazo navedenega preizkusa je treba ugotoviti, da pogodbeni klavzula, ki je predmet spora o glavni stvari, določa, kot je navedlo predložitveno sodišče, izključno krajevno pristojnost sodišča, ki ni sodišče, na območju katerega ima tožena stranka stalno prebivališče, niti tisto, na območju katerega je sedež tožeče stranke, ampak tisto, ki je tako zemljepisno kot z vidika prometnih povezav blizu njenega sedeža.

53 V zvezi s klavzulo o pristojnosti sodišča, ki je bila vključena v pogodbo med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, ne da bi bila posamično dogovorjena, in ki določa izključno pristojnost sodišča, na območju katerega ima prodajalec ali ponudnik sedež, je Sodišče v točki 24 zgoraj navedene sodbe Océano Grupo Editorial in Salvat Editores razsodilo, da je treba tako klavzulo šteti za nedovoljeno v smislu člena 3 Direktive, saj v nasprotju z zahtevami dobre vere vzpostavlja znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank v škodo potrošnika.

54 Poudariti je treba, da klavzula, ki jo obravnava nacionalno sodišče v zadevi iz postopka v glavni stvari, podobno kot klavzula, ki za vse spore v zvezi s pogodbo določa pristojnost sodišča, na območju katerega je sedež prodajalca ali ponudnika, potrošniku nalaga obveznost, da prizna izključno pristojnost sodišča, ki je od njegovega stalnega prebivališča morda zelo daleč, kar lahko oteži njegov prihod na sodišče. V sporih majhne vrednosti lahko stroški potrošnika za njegov prihod na sodišče delujejo odvračajoče in bi se lahko potrošnik zaradi njih odpovedal pravnemu sredstvu ali obrambi. Takšna klavzula tako spada v skupino klavzul, navedenih v točki 1(q) priloge k Direktivi, katerih cilj ali učinek je, da je potrošnikova pravica do sprožitve pravnega postopka izključena ali omejena (glej zgoraj navedeno sodbo Océano Grupo Editorial in Salvat Editores, točka 22).

- 55 Poleg tega takšna klavzula o izključni pristojnosti prodajalca ali ponudniku omogoča, da združi vse spore, ki se nanašajo na njegovo poklicno dejavnost, pred enim sodiščem, ki ni sodišče na območju stalnega prebivališča potrošnika, kar hkrati olajšuje organizacijo prihoda navedenega prodajalca ali ponudnika in zmanjšuje s tem povezane stroške (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo *Océano Grupo Editorial in Salvat Editores*, točka 23).
- 56 Zato je treba na tretje dodatno postavljeno vprašanje odgovoriti, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti opraviti poizvedbe za ugotovitev, ali klavzula o izključni krajevni pristojnosti sodišča iz pogodbe, ki je predmet spora, ki mu je bil predložen, in ki je bila sklenjena med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, spada na področje uporabe Direktive, in če spada, po uradni dolžnosti presoditi morebitno nedovoljenost take klavzule.

Stroški

- 57 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

- Člen 23, prvi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije ne nasprotuje določbi nacionalnega prava, v skladu s katero mora sodišče, ki začne postopek predhodnega odločanja, hkrati po uradni dolžnosti o tem obvestiti ministra za pravosodje iz zadevne države članice.**

2. Člen 267 PDEU je treba razlagati tako, da je Sodišče Evropske unije pristojno za razlago pojma „nedovoljeni pogodbeni pogoji“ iz člena 3(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah in priloge k tej direktivi ter meril, ki jih lahko uporabi ali mora uporabiti nacionalno sodišče pri proučitvi pogodbene klavzule glede na določbe te direktive, pri čemer je pristojno, da ob upoštevanju navedenih meril odloči o konkretni opredelitvi posebne pogodbene klavzule glede na okoliščine obravnavanega primera.

3. Nacionalno sodišče mora po uradni dolžnosti opraviti poizvedbe za ugotovitev, ali klavzula o izključni krajevni pristojnosti sodišča iz pogodbe, ki je predmet spora, ki mu je bil predložen, in ki je bila sklenjena med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, spada na področje uporabe Direktive 93/13, in če spada, po uradni dolžnosti presoditi morebitno nedovoljenost take klavzule.

Podpisi